



การเงินอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

Islamic Finance and Economic and Social Development

Sustainable

อับบาส หลับดวง¹, ธวัช นุ้ยผอม², อทิพันธ์ เสียมไหม³

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาอิสลามศึกษา (เศรษฐศาสตร์อิสลาม) คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี อีเมลล์abbaslabduang@hotmail.com

² Ph.D. (Islamic Banking and Finance), อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาอิสลามศึกษา (เศรษฐศาสตร์อิสลาม)
คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี

³ สาขาวิชาสาขาวิชาบัณฑิตกรรมเกษตรเพื่อความยั่งยืน คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
โทรศัพท์083-510-1877 อีเมลล์atipan.s@pkru.ac.th

⁴ ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลอันดามัน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาการเงินอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการเงินมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ การเงินอิสลามก็เช่นเดียวกันสามารถเพิ่มศักยภาพของมุสลิมในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการกินดีอยู่ดี อย่างไรก็ตามการเงินอิสลามมีหลักการและแนวปฏิบัติที่แตกต่างจากการเงินกระแสหลัก พื้นฐานของการพัฒนาในอิสลามที่ถูกต้องตามหลักเจตนารมณ์ของชะรีอะห์ คือ การปกป้องชีวิต การปกป้องความศรัทธา การปกป้องลูกหลาน การปกป้องความมั่งคั่ง เป็นต้น โดยการพัฒนาในอิสลามคือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ระบบเศรษฐศาสตร์อิสลามเป็นระบบที่มีพื้นฐานทางจริยธรรมและมีค่านิยมเป็นของตนเอง เป้าหมายสูงสุดของอิสลามและระบบเศรษฐกิจอิสลามคือความสุขในโลกนี้และโลกหน้า (ดุนยาและอาคิเราะห์)

คำสำคัญ: การเงินอิสลาม, การพัฒนา, เศรษฐกิจและสังคม



Abstract

This research aims to study (1) to study Islamic finance and economic and social development. Which finance plays an important role in the economic development of each country Likewise, Islamic finance can increase the potential of Muslims to fuel economic growth and well-being. However, Islamic finance has principles and practices that differ from mainstream finance. The basis of Islamic development, in accordance with Shariah's intention, is to protect life. Defending the faith Protection of the offspring. The protection of wealth, etc., through the development in Islam is an emphasis on human development The Islamic economics system is an ethical system with its own values. The ultimate goal of Islam and the Islamic economy is happiness in this world and to the next.

Keyword: Islamic finance, Development, Economy and Society

1. บทนำ

การเข้าถึงเงินทุนของคนจนเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของโลกปัจจุบัน เมื่อคนจนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุน พวกเขา也不能เพิ่มรายได้และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตัวเองและครอบครัวให้ดีขึ้น Kempson et al. (2000) กล่าวว่า ปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินเกิดจากปัจจัยสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การคัดกรองความเสี่ยง (access exclusion) 2) การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนบางกลุ่ม (condition exclusion) 3) การบริการทางการเงินมีค่าใช้จ่ายสูง (price exclusion) 4) เป้าหมายการตลาดและการขาย (marketing exclusion) 5) ความเชื่อของผู้ให้บริการที่ว่าจะได้รับการปฏิเสธ หรือ ไม่สอดคล้องกับความเชื่อและศาสนาส่วนบุคคล Besley (1994) พบว่า คนจนในประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถเข้าถึงตลาดเงินได้เนื่องจากปัญหาในการบังคับสัญญา (enforcement problem) และปัญหาข้อมูลข่าวสารไม่สมบูรณ์ (imperfect information) ปัญหาการบังคับสัญญาเกี่ยวข้องกับการชำระคืนเงินกู้ยืม สถาบันการเงินต้องการลูกค้าที่สามารถให้หลักประกันในการกู้ยืม เพื่อให้สถาบันทางการเงินสามารถยึดหลักประกันของลูกค้า กรณีไม่ได้รับการชำระคืน ด้วยเหตุผลดังกล่าวสถาบันการเงินจึงไม่สามารถมั่นใจได้ว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการให้กู้ยืมมากกว่าค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามคนยากจนในประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากไม่มีที่ดินและสิทธิในทรัพย์สินที่สามารถใช้เป็นหลักประกันในการกู้ยืม เป็นผลให้คนยากจนไม่สามารถเข้าถึงตลาดการเงินได้

นอกจากนั้น ความเคร่งครัดในศาสนาอาจจะเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่สำคัญของปัญหาการเข้าถึงเงินทุน (Ledgerwood, 1999) มุสลิมที่เป็นกลุ่มคนจนกลุ่มใหญ่ของโลกจำนวนไม่น้อยที่หลีกเลี่ยงการใช้บริการทางการเงินที่มีดอกเบี้ย เนื่องจากดอกเบี้ยซึ่งส่วนหนึ่งของบริการทางการเงินในปัจจุบันไม่เป็นที่อนุมัติตามกฎหมายอิสลาม (Wilson, 2007) ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสถาบันการเงินปลอดดอกเบี้ยหรือการเงินที่สอดคล้องกับอิสลามในหลายประเทศทั่วโลก สถาบันการเงินอิสลามให้บริการทางการเงินทางเลือก เช่น ซื้อขายพ่อนส่ง (murabahah) การร่วมทุนหรือหุ้น (musharakah) การร่วมลงทุน (mudarabah) และ การเก็บรักษาทรัพย์สิน (wadi'ah) (Vogel



and Hayes, 1998) ถึงแม้ว่าผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินอิสลามในภาพรวมอยู่ในระดับดี มุสลิมที่ยากจนก็ยังไม่สามารถเข้าถึงการบริการทางการเงินอิสลามเท่าที่ควร (Abdul Rahman, 2007; Asutay, 2007; Ahmad, 2008) การให้บริการเงินอิสลามขนาดย่อมจึงเกิดขึ้นในหลายๆประเทศ เช่น ประเทศบังกลาเทศ อินโดนีเซีย ทำให้มีความคาดหวังว่ามุสลิมที่มีฐานะยากจนสามารถเข้าถึงการบริการทางการเงินที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายอิสลาม (ชะรีอะฮ์) (Dhumale and Sapcanin, 1999)

สำหรับสถาบันการเงินอิสลามที่เกิดขึ้นแห่งแรกของประเทศไทย ได้แก่ สหกรณ์อิสลามปัตตานี จำกัด ซึ่งเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2530 ส่วนธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (Ibank) เริ่มเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2546 ปัจจุบันสหกรณ์อิสลามในประเทศไทยมีมากกว่า 42 สหกรณ์ด้วยกัน (DCA, 2012) ธนาคารพาณิชย์ทั่วไป เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และธนาคารออมสินนำก็ให้บริการทางการเงินอิสลามผ่านหน้าต่างอิสลาม (Islamic windows) ของธนาคาร (Haron and Yamaruding, 2003) ผลการดำเนินงานของสหกรณ์อิสลามแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีประสิทธิภาพการทำงาน มีการขยายสาขาการให้บริการ การพัฒนาอย่างยั่งยืนและผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกและชุมชนโดยรวม Noipom (2013) พบว่าสหกรณ์อิสลามที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศไทย 4 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์อิสลามปัตตานี จำกัด สหกรณ์อิสลามอินนูอัฟฟาน จำกัด สหกรณ์อิสลามอินนูเอาฟ จำกัด และสหกรณ์อิสลามอัศคีตติก จำกัด มีสมาชิกรวมกันถึง 92,543 คน (ปี 2551) มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถทำกำไร และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในครัวเรือน ส่งเสริมให้สมาชิกมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ การสร้างและซ่อมแซมบ้าน และเพิ่มโอกาสการจ้างงาน

การศึกษาครั้งนี้ได้มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเงินอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นข้อมูลการสร้างความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถนำใช้แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำประยุกต์ใช้ และสามารถนำบทความนี้มาการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรที่มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการเงินอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมและทบทวนบทความ จากแหล่งข้อมูลเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อให้ได้รูปแบบและแนวการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน โดยเลือกประเด็นเกี่ยวกับอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาในอิสลาม เป้าหมายทางเศรษฐกิจสังคมของเศรษฐศาสตร์และการเงินในอิสลาม



4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

4.1 อิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจกระแสหลักเกี่ยวข้องกับระดับและอัตราการเจริญเติบโต โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตรารายได้ประชาชาติต่อหัว ในประเทศด้อยการพัฒนา หัวข้อสำคัญของการพัฒนาได้แก่ การออม การลงทุนทางการเงิน และการรวบรวมเงินทุน เป็นต้น (Baldwin, 1972) อย่างไรก็ตามมีนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก เช่น Cypher & Dietz (2009) ให้ความเห็นว่าคำจำกัดความดังกล่าวไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริงของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาได้อย่างครอบคลุมได้ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาดังกล่าวไม่ได้แสดงถึงความความเป็นจริงทางกายภาพและสภาวะจิตใจ ที่บอกถึงเครื่องมือหรือวิธีการของการได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่า Todaro & Smith (2009) ได้กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการพัฒนาในระบบเศรษฐกิจกระแสหลัก ได้แก่ การผลิตและกระจายสินค้าที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การยกระดับคุณภาพชีวิต และการขยายขอบเขตของตัวเลือกทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากร เป็นต้น เป็นที่น่าสนใจว่าเป้าหมายหลักของการพัฒนามุ่งเน้นการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของคนจนในสังคม แต่คนจนเหล่านี้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในการกระบวนการพัฒนานั้นได้เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถเข้าถึงการบริการทางการเงินที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตได้ อิสลามได้ให้ทางเลือกการพัฒนาและทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างออกไป (Karim et al., 2008; Ahmed, 2002)

อิสลามให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประชาชาติ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนามนุษย์ในภาพรวม และมีความเกี่ยวข้องกับบทนอิสลามโดยตรง ปรัชญาพื้นฐานทางกฎหมายและสังคมของการพัฒนามีรากฐานจากระบบความเชื่อ ความศรัทธาของอิสลาม และปรากฏอยู่ในแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลาม อัลกุรอานและอัซสุนนะห์ของท่านศาสนทูตของอัลลอฮ์มุฮัมมัด (ซ.ล.) อัลกุรอานและอัซสุนนะห์เป็นกรอบทางกฎหมายและกำหนดกระบวนการสำหรับการพัฒนาในอิสลาม ซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาในโลกนี้และโลกหน้า (Hasan, 1995; Chapra, 1993, Mannan, 1987)

ท่านอิหม่าม อัลฆอซาลี ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอยู่กับการปกป้องรักษาชีวิตมนุษย์ ศาสนาและความศรัทธา สติปัญญา สายตระกูล และทรัพย์สิน ซึ่งรวมกันเรียกว่า มะกอลิดอ์ช-ชะรีอะห์ หรือ หลักเจตนารมณ์ของชะรีอะห์ (Chapra, 2008) การปกป้องรักษาชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับทุกคนในสังคม มนุษย์ต้องได้รับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความยุติธรรม การยกระดับคุณธรรมและจริยธรรม การมีอิสรภาพ การศึกษา และธรรมาภิบาลที่ดี เพื่อว่ามนุษย์จะสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนและปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทนของอัลลอฮ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความศรัทธาเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้สามารถบรรลุความต้องการทางจิตวิญญาณและวัตถุประสงค์ของมนุษย์ โดยทำให้มนุษย์เครื่องมือและเป้าหมายของชีวิต ให้แนวทางในการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่ดีกว่าเดิม (Laldin, 2008)

นอกจากนั้นมนุษย์ยังต้องรักษาสติปัญญาของพวกเขาเพื่อผลประโยชน์แก่เขาเองและมนุษยชาติ ทั้งนี้มนุษย์จะสามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และยังคงไว้ซึ่งความเจริญเติบโตและการอยู่ดีกินดี เพื่อลูกหลานวงศ์สกุลที่ดีในอนาคต มนุษย์ต้องให้การดูแล อบรม เลี้ยงดู เยาวชนให้มีคุณลักษณะที่ดี พวกเขาต้องได้รับการอบรมที่ดี ปราศจากความกลัวและความไม่มั่นคงในชีวิต รวมไปถึงการมีครอบครัวที่ปรองดองซึ่งกันและกัน ในส่วนของการรักษาทรัพย์สินสมบัติ อิสลามไม่อนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดละเมิดสิทธิ์และเอาสินทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตัวเองโดยไม่ได้มีการทำสัญญาที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล โดยสรุปแล้วกิจกรรมใดในชีวิตมนุษย์



ละเมิดเจตนาของชะรีอะห์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและไม่เป็นที่ยอมรับในอิสลาม กิจกรรมดังกล่าวรวมถึงกิจกรรมเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม (Laldin, 2008; Chapra, 2008)

Ahmad (1994) ได้กล่าวว่า พื้นฐานของการพัฒนาในอิสลามที่ถูกต้องตามหลักเจตนาของชะรีอะห์ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักคิดที่สำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) เตาฮีด (2) เคาะลีฟะห์ (3) ตัจกียะ เป็นต้น ซึ่งจะอธิบายพอเป็นสังเขปดังนี้ เตาฮีด เป็นแนวคิดที่สำคัญที่สุด และบ่งบอกถึงอัลลอฮ์เป็นพระผู้สร้างสากล มนุษย์เป็นเพียงสิ่งที่พระองค์สร้างขึ้น พระองค์ได้ให้ความอิสระ สามารถใช้เหตุผล และให้จิตสำนึกทางศีลธรรม พร้อมกับแนวทางจากพระองค์ พวกเขาต้องดำเนินชีวิตเพื่อการกราบไหว้และเชื่อมั่นในพระองค์เท่านั้น ในมุมมองของการพัฒนา มนุษย์เข้าใจว่าทรัพยากรที่เขาได้ใช้อยู่เป็นของพระองค์ พวกเขาต้องพยายามหาวิธีการเพื่อการหาประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นอย่างเต็มที่ เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ (Chapra, 1993; Farah, 1970; Ghazali, 1990) พื้นฐานที่สอง คือ รูบียะห์ หรือ ความสามารถของพระเจ้าที่ทำให้เกิดความสมบูรณ์ (Amad, 1994) รูบียะห์หมายความว่า อัลลอฮ์เป็นที่กำหนดปัจจัยสิ่งมีชีวิตของสิ่งที่พระองค์สร้างและจะให้การชี้นำแก่ผู้ที่เชื่อมั่นศรัทธาในพระองค์สู่ความสำเร็จในโลกนี้และโลกหน้าในส่วนของพัฒนามนุษย์นั้นต้องเข้าใจว่านอกเหนือสติปัญญาและความพยายามของพวกเขาเองพวกเขาต้องการความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ให้เขาประสบความสำเร็จในการพัฒนาและบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาได้ความสามารถและความพยายามของมนุษย์ไม่สามารถประสบผลสำเร็จใด ๆ ได้เลย (Ghazali, 1990, Chapra, 1993)

แนวคิดที่สำคัญอีกประการคือ คอลีฟะห์ (บทบาทของการเป็นตัวแทนของอัลลอฮ์ที่มนุษย์ได้รับ) พวกเขาได้รับการชี้นำที่เหมาะสม และมีหน้าที่ต้องแสดงบทบาทที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้มนุษย์คนอื่นๆ มนุษย์ได้รับทรัพยากรพร้อมทั้งการชี้นำเพื่อให้พวกเขาสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการอยู่ดีกินดี ความเป็นพี่น้อง และความยุติธรรมในสังคมอย่างไรก็ตามพอเขามีหน้าที่ต่อพระเจ้าและจะได้รับผลตอบแทนกับสิ่งที่เขากระทำในโลกนี้ และในวันอาคีเราะ (Chapra, 1993; Ghazali, 1990)

แนวคิดสุดท้ายคือ ตัจกียะห์ (ความสะอาดปลอดภัยและเจริญเติบโต) กรอบแนวคิดนี้บ่งบอกว่ากิจกรรมหรือการพัฒนาที่มนุษย์ได้ทำในสังคม ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ต่อตัวเองเท่านั้น เมื่อหนึ่งเมื่อใดที่ความขัดแย้งในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนตัวและส่วนรวมมนุษย์ต้องให้ความสำคัญผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว (Ghazali, 1990)

4.2 รูปแบบและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาในอิสลาม

ความพยายามในการพัฒนาต้องมาจากแหล่งที่มา 2 แหล่ง คือ อัลกุรอานและฮัจญ์สุนนะห์ หลักการจากแหล่งทั้งสองจะเป็นพื้นฐานในการออกวางนโยบาย เป้าหมาย และกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเป้าหมายที่แตกต่างจากระบบเศรษฐกิจร่วมสมัยหนึ่งในรูปแบบหรือคุณลักษณะ ของการพัฒนาในอิสลามคือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้น (agent) ของกิจกรรมเพื่อการพัฒนาทั้งหมด ดังนั้นการพัฒนาซึ่งถึงการพัฒนามนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมของพวกเขา อิสลามได้ให้หลักการชี้นำที่มีประสิทธิผล (Ahmad, 1994)

การพัฒนาทางเศรษฐกิจในอิสลามมิใช่เป็นการพัฒนาทางวัตถุอย่างเดียว แต่ยังให้ความสำคัญอย่างมากแก่ มิติของจิตวิญญาณและศีลธรรม ดังที่แนวคิดในเรื่องของตัจกียะห์ ได้รวมมิติทั้งสองเข้าด้วยกันมนุษย์จะเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและ จริยธรรม จะเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่ออัลลอฮ์ และพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา โปรดปราศจากการคอร์รัปชัน ไม่ซื่อสัตย์ และการจ่ายเงินใต้โต๊ะ (Ghazali, 1990; Ahmad, 1994, Chappa, 1993)



Sadeq (1990, P2) กล่าวว่า “การพัฒนาเป็นกระบวนการที่หลากหลายมิติ รวมถึงการเจริญเติบโตของสวัสดิการเกิดขึ้น ยกระดับการพัฒนาการออกแบบและจัดใหม่ของการระบบเศรษฐกิจและสังคม และการยกระดับจิตวิญญาณ”

สรุปได้ว่านโยบายการพัฒนาในอิสลามมีเป้าหมายที่ชัดเจนเป้าหมายที่สำคัญได้แก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การขยายการผลิตสินค้าที่มีประโยชน์ การกระจายรายได้ที่ยุติธรรม การร่วมมือความเข้าใจระหว่างประเทศ โดยมีมิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด (Ghazali, 1990 p.63) กล่าวว่า “เป้าหมายนี้หมายถึงการยกระดับความสามารถของมนุษย์ให้ถึงจุดสูงสุด (potentiality) พัฒนาคุณลักษณะที่สำคัญ ไม่ว่าในเชิงคุณภาพและปริมาณ การผลิตสินค้าจะต้องเพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน และถ้าเป็นไปได้สินค้าและบริการที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการค้าระหว่างประเทศ และทุนทรัพยากรลงทุน อย่างไรก็ตามสินค้าและการบริการขั้นต้นต้องตอบสนองความต้องการทางคุณธรรม/ศีลธรรมและทางกายภาพของมนุษย์ (Ahmad,1994; Chapra, 1993)

ในส่วนของการกระจายรายได้และทรัพยากรให้เหมาะสม อิสลามเข้าใจถึงความเป็นจริงว่ามนุษย์มีความแตกต่าง ไม่เท่าเทียมกันในส่วนความสามารถ และ สร้างอุปการให้กับสังคม ดังนั้นพวกเขาอาจไม่ได้รับการตอบแทนที่เท่ากันแต่เพียงพอกับสิ่งที่เขาให้กับสังคม อย่างไรก็ตามทุกคนในสังคมต้องได้รับปัจจัยที่เพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน เหมาะสมกับการเป็นตัวแทนของอัลลอฮบนหน้าแผ่นดิน ความร่วมมือไม่ว่าจะเป็นระหว่างประเทศมุสลิมหรือไม่ใช่มุสลิม อิสลามให้การสนับสนุนความสัมพันธ์และร่วมมือในสิ่งที่ดีไม่ละเมิดขอบเขตที่อิสลามได้วางไว้ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวการเงินอิสลามจึงมีความจำเป็น (Chapra, 1993)

4.3 เป้าหมายทางเศรษฐกิจสังคมของเศรษฐศาสตร์และการเงินในอิสลาม

ระบบเศรษฐศาสตร์อิสลามเป็นระบบที่มีพื้นฐานทางจริยธรรมและมีค่านิยมเป็นของตัวเอง Kahf (1989) และ Arif (1989) ได้กล่าวว่าเป้าหมายสูงสุดของอิสลามและระบบเศรษฐกิจอิสลามคือความสุขในโลกนี้และโลกหน้า (ดุญาและอากิเราะห์) ดังนั้นระบบเศรษฐกิจอิสลามมีส่วนในการส่งเสริมค่านิยมทางคุณธรรม และเป้าหมายของอิสลาม Chapra (1996) มีความเห็นว่าเป้าหมายทางเศรษฐกิจสังคมอิสลามที่สำคัญได้แก่ การอยู่ดีกินดีที่อยู่ภายใต้กรอบของบรรทัดฐานทางศีลธรรมในอิสลาม ความเป็นพี่น้องและความยุติธรรม การกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน และเสรีในการเลือกสรรของแต่ละบุคคล

แนวคิดของความสุขในอิสลามรวมถึงความสุขในโลกนี้และโลกหน้า (อากิเราะห์) ในฐานะตัวแทนของอัลลอฮบนหน้าแผ่นดิน มุสลิมได้รับมอบหมายให้สำรวจเพื่อให้ทรัพยากรที่อัลลอฮให้มา เกิดประโยชน์กับมวลมนุษย์ให้มากที่สุด ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุในทุกๆด้าน พวกเขาต้องหาปัจจัยยังชีพตามความสามารถที่เขามีอยู่ หลักทางคุณธรรมจะให้หลักทางจิตวิญญาณจะเป็นตัวนำความพยายามทางวัตถุ หากเราให้ความสำคัญกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสองอย่างนี้อาจจะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมไม่ว่าจะเป็นทางอาชญากรรม โรคพิษสุราเรื้อรัง การหย่าร้าง โรคจิตและการฆ่าตัวตาย หรือการจับขังจับฝักฝายที่อาจเป็นอันตรายต่อระบบค่านิยมของสังคม (Chapra, 1996; Zarqa, 1980; Arif, 1989) แนวคิดดังกล่าวสร้างความร่วมมือระหว่างผู้คนในสังคมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในสังคม จะทำให้ไม่เกิดสิ่งที่ไม่ต้องการทางเศรษฐกิจ เช่นการฉ้อราษฎร์บังหลวง การเอาัดเอาเปรียบ ละเมิดสิทธิ และทำความผิดต่อผู้อื่น ผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรจะต้องมีการแชร์กันระหว่างคนในสังคม ดังนั้นความต้องการขั้นพื้นฐานของทุกคนในสังคมได้รับการตอบสนอง (Chapra, 1992; Khan, 1995)

ในส่วนของการกระจายรายได้และทรัพยากร อิสลามได้รวบรวมสื่อเหล่านี้ในหลักความเชื่อและโปรแกรมที่จำเพาะเจาะจง การที่อัลลอฮให้ทรัพยากรนั้นไม่เป็นเพียงแค่อำนาจและยังเป็นความรับผิดชอบ ซึ่งใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและสังคมโดยรวม อย่างไรก็ตามอิสลามยอมรับในความไม่เท่าเทียมกันของรายได้บางส่วนเนื่องจากความไม่เท่าเทียมกันในด้านคุณลักษณะ ความสามารถและการบริการของผู้คนต่อสังคม อิสลามยังมีมาตรการ



บางอย่าง เช่น ซะกาต เพื่อแก้ไขความไม่เท่าเทียมกันที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคมมุสลิม (Zarqa, 1980, Chapra, 1996)

เป้าหมายทางสังคมและเศรษฐกิจทางการเงินของอิสลามคือเสรีภาพในการเลือกของแต่ละบุคคลในบริบทของความอยู่ดีกินดีของสังคม ในอิสลามมนุษย์ถูกสร้างขึ้นโดยพระเจ้าและจะเป็นไปตามความต้องการของพระองค์เพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น เขาถูกจำกัดโดยค่านิยมที่ตัวเองกำหนดและบรรทัดฐานมาจากความเชื่อของเขาและซารีอะห์เท่านั้น ข้อบังคับตัวเองนี้จะแสดงให้เห็นว่าเขาสามารถใช้อิสรภาพของเขาตราบใดที่ความต้องการของเขาไม่ได้ขัดแย้งกับความต้องการของสังคมขนาดใหญ่หรือละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ผู้ซื้อและผู้ขายมีสิทธิที่จะตัดสินใจในราคาตามความพอใจของทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตามคน ๆ หนึ่งไม่สามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนเพื่อกระทำผิดต่อบทบัญญัติของซารีอะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินเศรษฐกิจแบบต่างๆ เช่น ดอกเบี้ย (Riba) และความเสียหายที่เกินขอบเขตหรือฆอรอร (gharar) (Chapra, 1996, al-Hasani, 1989, Khan, 1995)

จากหลักการและวัตถุประสงค์เศรษฐกิจอิสลามที่ได้กล่าวมาแล้วนักวิชาการได้สรุปแนวทางหรือเครื่องมือทางการเงินที่อิสลามอนุมัติ เช่น การซื้อขายผ่อนส่ง (มุรอบาฮะห์) การร่วมลงทุน (มุซารออะห์ และ มุฎอโรบะห์) และ เงินกู้เพื่อการกุศล (กัจอ ฮาซัน) เพื่อทดแทนเครื่องมือทางการเงินที่มีดอกเบี้ยเป็นองค์ประกอบ ในส่วนของคนยากจนและการทำคุณประโยชน์ให้ส่วนรวม มุสลิมสามารถใช้การให้ทานบังคับ (ซะกาต) การให้ทาน (เศาะดาเกาะ) และวากัฟ ที่จะกล่าวโดยละเอียดในตอนถัดไป

4.4 บทสรุป

อิสลามให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และถือว่าการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนามนุษย์และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโลกทัศน์อิสลาม รากฐานปรัชญาของการพัฒนาปรากฏในความเชื่อของอิสลาม โดยมีหลักฐานในอัล-กุรอานและสุนนะฮ์ของศาสดามุฮัมมัด ที่เป็นแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลาม และเป็นสิ่งที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีในโลกนี้และโลกหน้า (Hasan, 1995; Chapra, 1993; Mannan, 1987) Al-Ghazali กล่าวว่า ความเป็นอยู่ที่ดีก็คือมะกอกคิด ซะรีอะห์ หรือ หลักเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอิสลามนั่นเอง หลักเจตนารมณ์ดังกล่าวมีดังนี้

1) การปกป้องชีวิต (Protection of nafs) Umer Chapra (2008) อธิบายว่าปกป้องชีวิตเป็นสิ่งสำคัญของทุกคนในสังคม มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ในสังคมที่ทำให้เขาเป็นผู้ที่มีศักดิ์ศรี ความยุติธรรม ความเจริญทางจิตวิญญาณและศีลธรรม เสรีภาพ การศึกษาและธรรมาภิบาลที่ดี จึงจะช่วยให้มนุษย์มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ทำให้พวกเขาสามารถทำหน้าที่ตัวแทนของอัลลอฮ์บนหน้าแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การปกป้องความศรัทธา (Protection of din) หลักศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความมั่นใจว่ามนุษย์สามารถปฏิรูปตัวเอง ให้สามารถตอบสนองความต้องการทางจิตวิญญาณและความต้องการทางวัตถุของมนุษย์ ดังนั้นการดำรงชีวิต ความพยายาม และวัตถุประสงค์ในการดำรงชีวิตของมนุษย์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (Laldin, 2008a; Chapra, 2008)

3) การปกป้องสติปัญญา (Protection of aql) มนุษย์จำเป็นต้องปกป้องสติปัญญาของพวกเขาโดยใช้สติปัญญาเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ การมีสติปัญญาที่ดีทำให้มนุษย์ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม และสร้างความเจริญเติบโต และ ความเป็นอยู่ที่ดีทั้งโลกนี้และโลกหน้า



4) การปกป้องลูกหลาน (Protection of nasl) เพื่อให้เกิดความสุขสงบและความเจริญของสังคมมนุษย์ในอนาคต เยาวชนรุ่นหลังต้องได้รับการเลี้ยงดูให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่ดี พวกเขาต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะสมปราศจากความกลัวและมีความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน และความปรองดองกันในครอบครัว

5) การปกป้องความมั่งคั่ง (Protection of mal) มนุษย์จะต้องป้องกันความมั่งคั่งและทรัพย์สินของเขา และต้องไม่ละเมิดและเอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาเป็นของตัวเองโดยไม่ชอบธรรม อิสลามจึงให้มีการทำสัญญาที่เหมาะสมตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องหลักกฎหมายอิสลาม

โดยสรุป กิจกรรมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาในอิสลามต้องไม่ละเมิดหลักเจตนารมณ์แห่งกฎหมายอิสลาม หากไม่เช่นนั้นแล้วกิจกรรมดังกล่าวจัดเป็นกิจกรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม และไม่เป็ยยอมรับจากอัลลอฮ์พระผู้สร้าง (Laldin, 2008a, Chapra, 2008)

5. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่มีสนใจจะทำการศึกษเกี่ยวกับการเงินอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในครั้งต่อไป มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

- 1) ศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการการเงินอิสลามกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นศึกษาปัจจัยโดยรวมทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก
- 2) ควรศึกษาเปรียบเทียบการเงินอิสลามกับระบบการเงินทั่วไปมีข้อแตกต่างอย่างไร
- 3) ควรศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในสถาบันการเงินอิสลามสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคมของเศรษฐกิจอิสลาม

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย



7. บรรณานุกรม

- Ab Aziz, M. R., Yusof, M. A., Johari, F., Ramli, A., & Sabri, H. (2014). The Relief of Higher Education Loan through Islamic Waqf Bank. *Asian Social Science*, 10(22), 1
- Abdul-Karim, S. (2007). Contemporary Waqf Administration and Development in Singapore: Challenge and Prospects. In *Singapore International Waqf Conference 2007*.
- Ahmad Zaki Hj AbdLatiff, CheZuina Ismail and Norzaidi Mohd Daud, 2006, Pengurusan Harta Wakaf dan Potensinya Ke Arah Kemajuan Umat Islam Di Malaysia, Kertas Kerja Konvensyen Wakaf 2006, Hotel Legend, Kuala Lumpur, 12-14 September 2006.
- Ahmad, M.M.&Safiullah, M. (2012). Management of Waqf Estates in Bangladesh: Towards a Sustainable Policy Formation. In *Waqf Laws and Management (with Special Reference to Malaysia)*. Institute of Objective Studies. New Delhi, 229-262.
- Ahmed, H. (2007). Waqf-based microfinance: realizing the social role of Islamic finance. *World Bank*.
- Baldwin, KMKlinkerfuss, GHTerjung, RLMole, PAHolloszy, JO. 1972. Respiratory capacity of white, red, and intermediate muscle: adaptative response to exercise. *American Journal of Physiology-Legacy Content*. 2(2). 373-378.
- Bensaid, Benaouda, et al. "Ethico-Spiritual Dimensions of Charity: An Islamic Perspective." *Middle-East Journal of Scientific Research* 13.2 (2013): 171-182.
- BESLEY, T. 1994. How do market failures justify interventions in rural credit markets? *The World Bank Research Observer*, 9, 27.
- Bin Yusoh, B. (2013). The Concept of wakaf, reality implementation in Patani, *Al-Hikmat*, 3 (6), 95-107.
- Boiti, M., Leon, J. m. J., Manna, M., & Pempinelli, F. (1987). On a spectral transform of a KdV-like equation related to the Schrodinger operator in the plane. *Inverse problems*, 3(1), 25.
- Chapra, M. U. (1993). *Islam and economic development: A strategy for development with justice and stability* (Vol. 14): International Institute of Islamic Thought (IIIT).
- Chapra, Muhammad Umer. 1996. What is Islamic economics?. Islamic Development Bank, Islamic Research and Training Institute.
- Chapra, S. C. (2008). *Surface water-quality modeling*: Waveland press.
- Chowdhury, M. S. R., Chowdhury, I. A., Muhammad, M. Z., &Yasoa, M. R. (2012). Problems of WAQF administration and proposals for improvement: A study in Malaysia. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 17(1).
- Chowdhury, M., & Rahaman, S. (2011). Economics of Cash WAQF Management in Malaysia: A proposed Cash WAQF model for practitioners and future researchers. *African Journal of Business Management*, 5(30), 12155-12163.



- Cizakca, M. (1998). Awqaf in history and its implications for modern Islamic economies. *Islamic Economic Studies*, 6(1), 43-70.
- Cypher James, MDietz James, L. 2009. The Process of Economic Development, 3th Edition. Routledge, New York.
- Dorloh, S. (2012). The Status of Waqf Properties in the Malay-Muslim majority areas of Thailand: A Legal Survey. *Waqf Laws and Management (with Special Reference to Malaysia)*. Institute of Objective Studies. New Delhi, 263-276.
- Duereh, S., & Noipom, T. AN OVERVIEW OF WAQF ADMINISTRATION: A CASE STUDY OF THAI ADMINISTRATIVE LAW. Farah, C. E. (1970). *Islam: Barron's Educational Series*.
- Ginsberg Norman. Social Policy Analysis. London: Routledge and Keagan Paul. 1996.
- Gold, A., & Ghazali, A. (1990). Analytical results for semiconductor quantum-well wire: plasmons, shallow impurity states, and mobility. *Physical Review B*, 41(11), 7626.
- Hamat, Z. Substitution of Special Waqf (Istibdal): Case Study at the Religious and Malay Custom Council of Kelantan (MAIK).
- Harun, R., Isa, Z. M., & Ali, N. (2012, January). Preliminary Findings on Waqf Management Practices among Selected Muslim Countries. In *Proceedings of the International Conference on Economics Marketing and Management* (Vol. 28, pp. 117-120).
- Hasan, O., & Boyce, M. (1995). A constitutive model for the nonlinear viscoelastic viscoplastic behavior of glassy polymers. *Polymer Engineering & Science*, 35(4), 331-344.
- Hasan, Z., & Abdullah, M. N. (2008). The Investment of Waqf Land as an Instrument of Muslims' Economic Development in Malaysia. In *Dubai International Conference on Endowment/Investment*.
- Hassan, Riaz. "GIVING AND GAINING PHILANTHROPY AND SOCIAL JUSTICE IN MUSLIM SOCIETIES." (2007).
- Ibrahim, D. B., & Ibrahim, H. B. (2013). Revitalization of Islamic Trust Institutions through Corporate Waqf. In *4th International conference on business and economic research proceeding Bandung*.
- Ihsan, H., & Adnan, M. A. (2009, October). Waqf Accounting and The Construction of Accountability. In *MC (IIUM Management Centre), AIKOL (Ahmad Ibrahim Kulliyah of Laws) and IIMU (International Institute for Muslim Unity), International conference on waqf laws and management: reality and prospects*. Kuala Lumpur (pp. 20-22).
- Ihsan, H., & Hameed Hj. Mohamed Ibrahim, S. (2011). WAQF accounting and management in Indonesian WAQF institutions: The cases of two WAQF foundations. *Humanomics*, 27(4), 252-269.
- Ihsan, H., & Ibrahim, S. H. H. M. (2011). WAQF accounting and management in Indonesian WAQF institutions: The cases of two WAQF Foundations. *Humanomics*, 27(4), 252-269.



- Isa, M., Zuraidah, N. A., & Harun, R. (2011). *A comparative study of waqf management in Malaysia*. Paper presented at the International Conference on Sociality and Economics Development.
- Isa, Z. M., Ali, N., & Harun, R. (2011). A Comparative Study of Waqf Management in Malaysia. *International Proceedings of Economics Development & Research*, 10.
- Isa, Zuraidah Mohamed, Norhidayah Ali, and RabitahHarun."A comparative study of waqf management in Malaysia." *International Conference on Sociality and Economics Development*. 2011.
- Islahi, A. A. (1992). Provision of public goods: role of the voluntary sector (waqf) in Islamic history. *FINANCING DEVELOPMENT*.
- Joane turner. *Development and Administration: Operational Implications for social welfare*. New York; united states committree, international council on social welfare. 1974.
- Kahf, M. 2012. Comments on methodology papers. Workshop on The Future of Islamic Economics: A Call for Discussion, Islamic Economics Institute, Jeddah, Saudi Arabia.
- Kahf, Monzer. 1989. Zakat: Unresolved issues in the contemporary fiqh. *IJUM Journal of Economics and Management*. 2(1). 1-22.
- Kahf, Monzer. 2003. The role of waqf in improving the ummah welfare. International Seminar on Waqf as a Private Legal Body.
- Khairi, K. F., Aziz, M. R. A., Laili, N. H., Nooh, M. N., Sabri, H., & Basah, M. Y. A. (2014). Share Waqf (Corporate Waqf) As An Alternative Financial Instrument In Improving The Communities And Nation Welfare. *Australian Journal of Basic & Applied Sciences*, 8(5).
- Khan, W. N., Alt, F. W., Gerstein, R. M., Malynn, B. A., Larsson, I., Rathbun, G., . . . Herzenberg, L. A. (1995). Defective B cell development and function in Btk-deficient mice. *Immunity*, 3(3), 283-299.
- Laldin, M. A. (2008). *Fundamentals and practices in Islamic finance* (Vol. 1): International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance.
- M. Kabir Hassan, 2010, An Integrated Poverty Alleviation Model Combining Zakat, Awqaf and Micro-finance, Seventh International Conference – The Tawhidi Epistemology: Zakat and Waqf Economy, Bangi 2010
- Mohamed Ali, Khalifa. *Waqf for Poverty Alleviation: Challenges and Opportunities*. No. 1435-20. 2015.
- Mohammed Obaidullah. A framework for analysis of Islamic endowment (waqf) law. Islamic research and training institute: A member of the Islamic development bank group. 2014.
- Mohsin, M. I. A. (2013). Financing through cash-waqf: a revitalization to finance different needs. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 6(4), 5-5.



- Mohsin, M. I. A. (2013). Financing through cash-waqf: a revitalization to finance different needs. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 6(4), 5-5.
- Muhammad Anas Zarqa, 1994, Financing and Investment in Awqaf Projects: A Non-technical introduction, Islamic Development Bank, Islamic Economic Studies Vol. 1 No. 2
- MURAT ÇIZAKÇA, 1988, Awqaf in History and Its Implications for Modern Islamic Economies, Islamic Economic Studies Vol. 6, No. 1, November 1998
- Nahar, H. S., & Yaacob, H. (2011). Accountability in the sacred context: The case of management, accounting and reporting of a Malaysian cash awqaf institution. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 2(2), 87-113.
- Noor, A. H. M., Ali, N. A. M., Abdullah, A., & Tahir, H. H. M. (2014). *The Waqf Governance Framework in Malaysia*. Paper presented at the International Conference On Development Of Social Enterprise And Social Business For Eradication Of Extreme Poverty And Street Begging IUICIC7-2014/IC7.
- Orawit, B. (2009). *Waqf Management in Thailand: A Case Study in Bangkok Mosques* (Doctoral dissertation, Universiti Utara Malaysia).
- Raimi, Lukman, Ashok Patel, and Ismail Adelo. "Corporate social responsibility, Waqf system and Zakat system as faith-based model for poverty reduction." *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development* 10.3 (2014): 228-242.
- Ramli, N. M., & Muhamed, N. A. (2013, December). Good Governance Framework for Corporate Waqf: Towards Accountability Enhancement. In *Paper accepted for Proceedings Of World Universities' Islamic Philanthropy Conference*.
- Salarzahi, H., Armesh, H., & Nikbin, D. (2010). Waqf as a social entrepreneurship model in Islam. *International Journal of Business and Management*, 5(7), p179.
- Schiffman; & Kanuk. (2000). *Customer Behavior – Psychology Aspects*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Shaham, R. (1991). Christian and Jewish Waqf in Palestine during the late Ottoman period. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, 54(03), 460-472.
- Shahriza Abdul Karim, N., & Hasan, A. (2007). Reading habits and attitude in the digital age: Analysis of gender and academic program differences in Malaysia. *The Electronic Library*, 25(3), 285-298.
- Sitisan, E., & Salleh, M. S. (2009). Waqf in Muslim Minority Country: A Story of an Ownership Conflict in Chana, Songkhla, Thailand, *Songklanakarin Journal of Social Sciences and Humanities*, 15 (5), 871-881.
- Soliman, H., ElMalki, K., Bellier, L., & Castelluccia, C. (2008). Hierarchical mobile IPv6 mobility management.



- Stibbard, P., Russell, D., & Bromley, B. (2012). Understanding the waqf in the world of the trust. *Trusts & Trustees*, 18(8), 785-810.
- Todaro, Michael. P. and Smith, S. C. (2009). *Economic Development* 10th Edition. Addison Wesley: Boston
- Weber, Peter Christian. "Terrorism and philanthropy, counter terrorism financing regimes, international civil society and religious fundamentalism." *International Society for Third-Sector Research, Barcelona*. Available at <http://www.istr.org/conferences/barcelona/WPVolume/Weber.pdf> (accessed 2 August 2011). 2008.
- Yusof, M. A., Aziz, M. R. A., & Johari, F. (2013). *The relationship between level of income and willingness of Muslim community to contribute for Islamic Waqf bank*. Paper presented at the 5th Islamic Economic System Conference (iECONS 2013), Berjaya Times Square Hotel, Kuala Lumpur on 4th-5th September.
- Zakaria, Azliza Azrah Mohd, Rose Ruziana AbdSamad, and Zurina Shafii. "Venture Philanthropy-Waqf Practices and Its Implementation: Scenario In Malaysia." *International Journal of Business, Economics and Law* 1 (2012): 108-115.
- Zarqa, A. (1980). *Islamic economics: an approach to human welfare*. K. Ahmad, *Studies in Islamic Economics*, 13-15.



ประวัติผู้วิจัย

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	อับบาส หลับด้วง
ตำแหน่งปัจจุบัน	กำลังศึกษาปริญญาเอก
วัน เดือน ปี เกิด	24 ตุลาคม 2532
ที่อยู่ปัจจุบัน	308/1 หมู่ที่ 1 ตำบลยามู อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 94150
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	080-540-0849

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2561	กำลังศึกษา ปริญญาเอก	อิสลามศึกษา (เศรษฐศาสตร์ อิสลาม)	ม.สงขลานครินทร์
2557	ปริญญาโท	การจัดการธุรกิจ	ม.สงขลานครินทร์
2554	ปริญญาตรี	เศรษฐศาสตร์และการจัดการใน อิสลาม	ม.สงขลานครินทร์

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2560-2563	อาจารย์พิเศษ	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม คณะ วิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

- อับบาส หลับด้วง. 2556. ผลการจัดระเบียบทรัพยากรประมงโดยชุมชน ในพื้นที่ทะเลสาบสงขลาตอนกลาง อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. สงขลา. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
- รุสลี นุฮู และอับบาส หลับด้วง. 2563. การเปรียบเทียบแบบจำลองทางเศรษฐกิจสังคมของระบบวิสาหกิจการเพาะเลี้ยงปลากะชังในจังหวัดปัตตานี. ปัตตานี. แหล่งทุนวิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รุสลี นุฮู, ชวัช นุ้ยผอม และอับบาส หลับด้วง. 2563. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนฮาลาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี. แหล่งทุนสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชวัช นุ้ยผอม และอับบาส หลับด้วง. 2564. การจ่ายชะกาตรายได้ของบุคลากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี. แหล่งทุนวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.



งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

-

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	ผศ.ดร.ธวัช น้อยพอม
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์สาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม
วัน เดือน ปี เกิด	26 กันยายน 2514
ที่อยู่ปัจจุบัน	181/73 หมู่ที่ 6 ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี
เบอร์โทรศัพท์	-
เบอร์โทรสาร	-
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	-

2. ประวัติการศึกษา

ปี ค.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2013	ปริญญาเอก	Ph.D., (Islamic Banking and Finance),	University of Durham, United Kingdom
2007	ปริญญาโท	Master of Arts in International Relations (Middle East),	University of Durham, United Kingdom
2004	ปริญญาโท	Master of Science (Finance)	Universiti Putra Malaysia
1996	ปริญญาตรี	Bachelor of Business Administration	International Islamic University Malaysia, Malaysia

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2547-2560	อาจารย์	สาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2561-2564	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	สาขาเศรษฐศาสตร์และการจัดการในอิสลาม คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว



- รัชช น้อยพอม (2019).กระบวนการพัฒนาระบบการจัดการชะงักงันของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสตูลและพัทลุง.. ปัตตานี. แหล่งทุนสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

-รุสลี นุฮ, รัชช น้อยพอม และอับบาส หลับด้วง. 2563. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนฮาลาลในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี. แหล่งทุนสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

-รัชช น้อยพอม และอับบาส หลับด้วง. 2564. การจ่ายชะงักงันรายได้ของบุคลากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี. แหล่งทุนวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

-

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-นามสกุล	อทิพันธ์ เสียมไหม
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
วัน เดือน ปี เกิด	24 สิงหาคม 2527
ที่อยู่ปัจจุบัน	สาขาวิชาสาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรเพื่อความยั่งยืน คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เบอร์โทรศัพท์	076-523094-7
เบอร์โทรสาร	0-7621-1778
เบอร์โทรศัพท์มือถือ	083-510-1877

2. ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.ที่จบ	วุฒิการศึกษา	สาขาวิชา	สถาบันที่จบ
2550	ปริญญาเอก	เทคโนโลยีชีวภาพ	ม.สงขลานครินทร์
2554	ปริญญาตรี	อุตสาหกรรมเกษตร	ม.สงขลานครินทร์

3. ประวัติการทำงาน

ช่วงปี พ.ศ.	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
2555 - 2560	อาจารย์	คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
2561 - ปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์	คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

4. ผลงานด้านการวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

การผลิตเอทานอลจากกากกาแฟโดย *Saccharomyces cerevisiae*

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ



ผลของสารสกัดยับยั้งจาก *Streptomyces* spp. ที่คัดเลือกได้ต่อการควบคุมเชื้อรา *Ganoderma* sp. สาเหตุโรค
ลำต้นเน่าของปาล์มน้ำมัน
